

อิทธิพลของสถาปัตยกรรมอิสลามที่มีต่อการสร้างมัสยิดในกรุงเทพฯ (ช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงปัจจุบัน)

อาดิศร์ อิศริส รัศมณี

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษา "อิทธิพลของสถาปัตยกรรมอิสลามที่มีต่อการสร้างมัสยิดในกรุงเทพฯ (ช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงปัจจุบัน)" นั้นเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดและรูปแบบของสถาปัตยกรรมอิสลามที่เกิดขึ้นในระดับโลกที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสถาปัตยกรรมมัสยิดในกรุงเทพฯ ซึ่งในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 นั้น เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมอิสลามอันสืบเนื่องมาจาก "การปฏิวัติอุตสาหกรรม" และ "การปฏิวัติทางการเมือง" ทำให้ประเทศมุสลิมต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการปรับรูปลักษณะของการสร้างมัสยิด โดยมีแนวคิดหลักดังนี้

1) การอยู่อย่างพอเพียง 2) การโหยหาอดีต 3) การฟื้นฟูศาสนา 4) การสร้างอัตลักษณ์ใหม่ 5) การเปิดตัวสู่วัฒนธรรมสากล
ซึ่งมีอิทธิพลต่อรูปแบบของมัสยิดดังนี้

1) รูปแบบท้องถิ่น 2) รูปแบบอนุรักษ 3) รูปแบบอาหรับ 4) รูปแบบคลาสสิกใหม่
5) รูปแบบร่วมสมัย

เหตุการณ์ดังกล่าวแม้จะไม่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบของมัสยิดในกรุงเทพฯ โดยตรง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ผลักดันให้มีการนำเอารูปแบบมัสยิดจากประเทศในโลกมุสลิมมาใช้ โดยเริ่มจากการรับเอารูปแบบของสถาปัตยกรรมยุโรปมาปรับใช้ในสมัยรัชกาลที่ 5 และทำให้เรียบง่ายขึ้นตามความต้องการของสังคมในสมัยรัชกาลที่ 7-8 โดยยังคงมีต้นแบบมาจากสถาปัตยกรรมของอาณาจักรมุสลิมทั้งสามอาณาจักรใหญ่ อันได้แก่ "ออตโตมาน" "ซาฟาวิยะฮ์" และ "โมกุล" การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ได้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเป็นอาณานิคม หากแต่เป็นการตื่นตัวอันเนื่องมาจากระบบการศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีการสนับสนุนให้มีการศึกษาในต่างประเทศประกอบกับการแปลคัมภีร์อัลกุรอานเป็นภาษาไทยภายใต้พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้มโนทัศน์ในการสร้างมัสยิดเปลี่ยนไปจากที่เคยเน้นรูปลักษณะมาเป็นการให้ความสำคัญกับการสื่อความหมายและการตอบสนองทางด้านประโยชน์ใช้สอยที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ตลอดจนการเปิดรับเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการออกแบบ และสร้างมัสยิดให้สอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนา